

Lisa 1. Ülevaade MAK 2014-2020 teavitustegevustest 2017. aastal

1. Maaeluministeriumi teavitustegevused

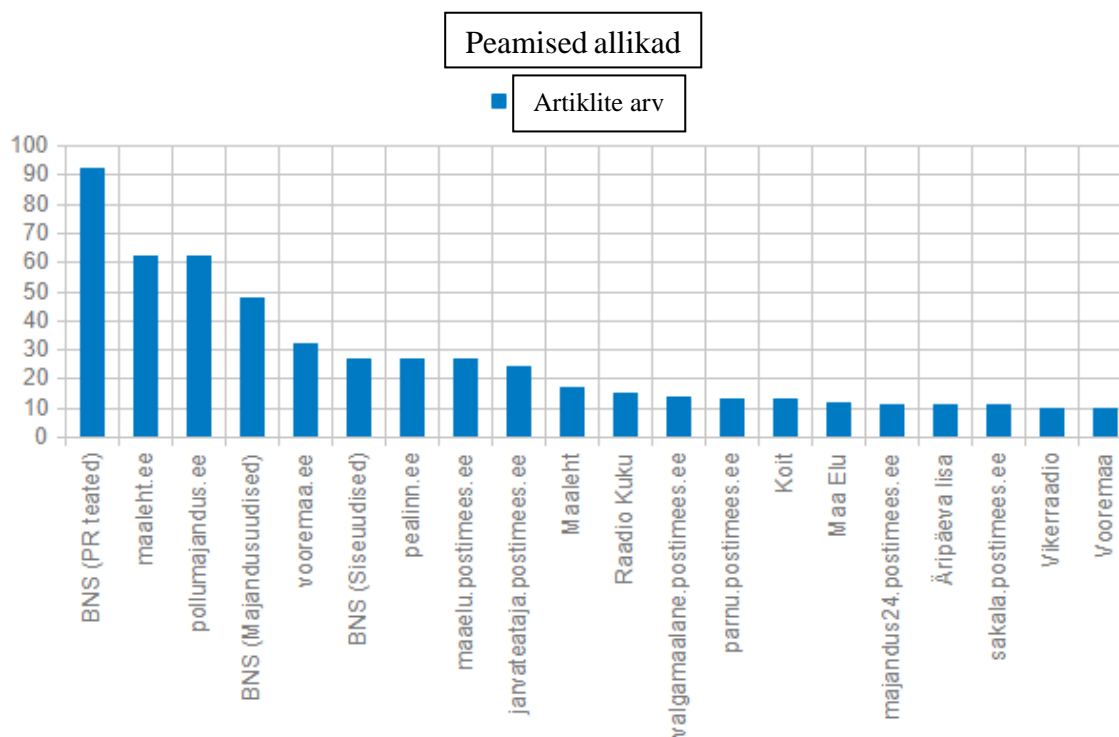
Pressiteated

Maaeluministeriumi (edaspidi MEM) pressiteated ja uudised avaldatakse ministeriumi veebilehe www.agri.ee avalehel.

2017. aastal avaldas MEM kokku 43 MAK 2014–2020 seotud pressiteadet, kus peamiseks teemadeks olid: arengukava rakendumine ja sisu tutvustamine, kolmas üle-eestiline avatud talude päev, maaettevõtete/põllumajanduse olukorra kajastamine, arengutrendid jmt. Kokku avaldas MEM 2017. aastal 303 eestikeelset pressiteadet.

Pressiteadete levitamine: MEMi veebileht, meedia listis olevad ajakirjanikud ning põllumajanduse, maaelu ja toiduainetööstuse valdkonna organisatsioonid ja liidud (listide kaudu põllumajanduse ja maaelu arengu nõukogu, MAK 2014-2020 seirekomisjon, Riigikogu maaelukomisjon, PRIA ja PMKga koostöös ning erialased listid) ning MEM haldusala asutused. Originaalkujul või kokkuvõtvalt on pressiteateid kajastanud paber- ja elektroonilised väljaanded, uudisteagentuurid, raadio ja TV, portaalid üle 670 korra. Pressiteadetes avaldatud teemadel esitasid erinevad meediakanalid vajaduse korral lisaküsimusi ja said vastused, mille koondas avalike suhete osakond koostöös sisuosakondadega.

Enim avaldati MAK 2014–2020 seotud pressiteateid BNSi portaalis, maaleht.ee-s ja põllumajandus.ee-s.

Sotsiaalmeedia

MEM on neli aastat kasutanud aktiivselt sotsiaalmeedia võimalusi *Facebook*'is: <https://www.facebook.com/Maaeluministeerium>. Alates lehe loomisest on *Facebook*'i vahendusel jõudnud tuhandete inimesteni (2017. aastal kasvatasime oma jälgijate arvu 6058lt 7569ni) info mitmesugustest info- ja teabepäevadest. Esile on tõstetud MAK 2014–2020 tulemusi, Eesti põllumajandustootjate saavutusi, edulugusid, organiseeritud fotovõistlusi, et näidata maaelu võimalusi ning tõsta maaelu mainet, kutsuda inimesi osalema üle-eestilisel avatud talude päeval jpm.

2017. aastal kajastati MAK 2014–2020 teemasid ka Maaeluministeeriumi ajaveebis Maablogi. 09.11.2017 avaldatud blogipostitust „Liblikõieliste kasvatamine on kasulik“ vaadati 365 korda.

Koduleht

MAK 2014–2020ga seotud info jaoks on MEMi veebilehel kasutusel eraldi rubriik <http://www.agri.ee/et/eesmargid-tegevused/eesti-maaelu-arengukava-mak-2014-2020>, mis on lihtsasti kättesaadav ministeeriumi kodulehe esilehelt. Veebilehel on info esitatud kaasaegselt ja struktureeritult erinevate teemaplokkide kaupa, et tavakasutaja leiaks endale huvipakkuva teema ning vastused võimalikult kiirelt. Veebilehel on üleval üldinfo MAK 2014–2020 strateegiliste dokumentide, meetmete, õigusaktide, uuringute, seire ja hindamise, toetustest teavitamise jne kohta. Teave infopäevade jm aktuaalne info on kättesaadav ka uudiste alt ja tõstetakse vajaduse korral esilehel eraldi esile.

EAFRD toetustest teavitamine

2016. aastal algatati ministri määruse „Maaelu arengu toetuse andmisest ja kasutamisest teavitamise, toetatud objektide tähistamise ning Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (EAFRD) osalusele viitamise täpsem kord perioodil 2014–2020“ muutmine. Määrusega tagatakse EAFRD toetusest rahastatud objektide tähistamine ja ELi osalusele viitamise korra ühtsus ning kooskõla ELi õigusega. Teavitamise tulemusel saab avalikkus teada EAFRDst kaasrahastatud tegevustest ja objektidest, rahastamise ulatusest ning projektide sisust. Paraneb maaelu maine ja taotlejal selgus teavitamise vajadusest.

Määruse muutmise eesmärkideks on täpsustada veebilehtede ja trükistega seotud teavitust ning seada selged rahalised künnised alates millest on teavitus EAFRDst toetust saanud objektidel vajalik. Oluliseks muudatuseks on, et Eesti kasutab võimalust, et pindala- ja loomapõhiste toetuste puhul ei kohaldata plakati, tahvli või stendi paigaldamise nõuet. See tähendab, et pindala- ja loomapõhiste toetuste puhul peavad toetuse saajad teavitamise nõudeid järgima vaid kutsealase veebilehe olemasolu korral ning teavitama avalikkust EAFRD toetuse kasutamisest avalikkusele suunatud valdkondlikel esinemistel. Esinemisel tuleb märkida EAFRD panus kõnes ja kirjas ning slaidid logo ja embleemiga tähistada. Lisaks on integreeritud määrusesse Leader toetuskeemi kaudu rahastatud objektide tähistamise nõuded, mis varem olid toodud eraldi Stiiliraamatus.

Koostöö meediaväljaannetega

Meediaväljaannetega toimub tihe koostöö aastaringi: eri kanalite ajakirjanikele anti infot, sh statistilisi andmeid MAK 2014–2020 meetmete kohta, saadeti artikleid ja edulugusid. Lugusid avaldati nii trükimeedias, veebis, raadios kui ka televisioonis. Pidevalt vastati ajakirjanike päringutele MAK 2014–2020 toetuste, nende jagamise korra, meetmete tingimuste jms teemadel. Oluline osa tegevusest keskendus rahastamisperioodi 2014–2020 sisu tutvustamisele. Kõige rohkem tehti koostööd Maalehe, Maa Elu ja põllumajandus.ee ajakirjanikega.

Avatud talude päev

Kolmandal üle-eestilisel avatud talude päeval osalesid kümned tuhanded huvilised ning 280 talu, põllumajandustootjat ja maaettevõtet külastati üle 120 000 korra. 23. juulil toimunud kolmandal üle-eestilisel avatud talude päeval sai külastada ettevõtteid alates Eesti suurimast piimatootmisest kuni kodumaise siidrivabrikuni, Eesti parimaid mahetootjaid, mitmeid suuri ja väikesi looma- ja teraviljakasvatajaid, aiandeid, puuvilja- ja marjakasvatajaid, ravim- ja maitsetaimede kasvatajaid, väiketöötajaid ning turismitalusid. Harjumaalt oli registreerunud 45, Pärnumaalt 36, Tartumaalt 27, Valgamaalt 20, Lääne-Virumaalt ja Viljandimaalt 18, Põlvamaalt 17, Ida-Virumaalt 16, Võru, Lääne- ja Saaremaalt 14, Raplamaalt 12, Järvamaalt 11, Jõgevamaalt 9 ning Hiiumaalt 4 talu.

Esimene avatud talude päev toimus 2015. aastal, kui oma ukсед avas külastajatele 147 talu ja põllumajandustootmist ning taludesse tehti ligikaudu 45 000 külastust. 2016. aastal osales 234 talu ja tehti ligikaudu 85 000 külastust. 2017. aastal oli enim külastajaid Andre Farmis (5600). Ida-Virumaal asuv Konju Kitsefarm võõrustas 4000 inimest, Tartumaal Ihaste tallid ja Angorabbit 3000 inimest. Esko talu külastas 2400, Loigu talu 2076 ja Rebala talle 2000, Mahefarm OÜ-d 1800, Siidrifarmi 1500, Polli Loomaaeda 1450, OÜ Voore Farmi 1317, Saksa Talupoodi 1300 ja Saidafarm OÜ-d 1270 inimest.

Ettevõtetega saab tutvuda veebikaardi vahendusel www.avatudtalud.ee. Osalevate ettevõtete kohta on kaardil kirjas tegevusvaldkonnad, kontaktandmed ja päeva programm.

- [Avatud talude päeva veebileht](#) »
- [Avatud talude päev Facebookis](#) »
- [Avatud talude päev 2017 kokkuvõte - video](#)
- Avatud talude päeva fotod

Üle-eestilise avatud talude päeva algatus sündis Maaeluministeriumi, nüüdseks Põllumajandusuringute Keskusega liitunud Maamajanduse Infokeskuse ja Järvamaa avatud talude eestvedajate koostöös. Avatud talude päeva korraldamist rahastatakse Eesti maaelu arengukavast 2014–2020 ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist.

Telesaated

MAK 2014–2020 edulugusid tutvustati juulis ja augustis 2016 Eesti Televisioonis eetris olnud populaarses telesaates „Suvenaabrid“. 2017. aastal jätkati koostööd ERRiga, saade läks eetrisse nime „Lauluga maale“ all.

„Lauluga maale“ saadet vaatasid põhiliselt eestlased, venekeelset vaatajat on minimaalselt. Protsentuaalselt on vaatajate hulgas naisi pea poole rohkem kui mehi. Vanuseline jaotuvus: tüüpiline vaataja on 50+, suhteliselt väike on 24- 49-aastaste osakaal ja kuni 24-aastaste osakaal pea olematu (aga see on tüüpiline suurele enamusele ETV saadetele). Hariduselt on enim kõrg- ja keskharidusega inimesi, need jaotuvad saadete lõikes ca pooleks. Põhiharidusega vaatajaid on vähe. Põhivaataja elab maal (tüüp: maa-asula, alev või väikelinn). Keskmise vaadatavuse kohta on 71 000 vaatajat, koos järelvaatamisega 72 150 vaatajat.

Maamessil osalemine

MAK 2014–2020 meetmeid ja nõudeid tutvustati aprillis 2017 Tartus toimunud Maamessil, kus Maaeluministerium oli esindatud koos valitsemisala asutustega ühisel stendil. Maamess on Baltimaade suurim omataoline mess, mida külastas 43 510 inimest. Maamessil tutvustati kolmandat korda toimuvat avatud talude päeva, mis aitas kaasa rohkemate talude ja inimeste osalemisele üritusel.

Teadlikkuse uuring

Veebruaris 2018 viis Turu-uuringute AS Maaeluministeriumi tellimisel läbi küsitlusuuringu 2017 aasta kohta, eesmärgiga selgitada, milline on Eesti elanike silmis erinevate maaelu valdkondade maine, teadlikkus maaelu arengukavast ning hinnangud maaelutoetuste kasutegurile. Silmast-silma meetodil küsitleti 1031 Eesti elanikku vanuses 15-74. Küsitlusuuringute läbiviimist rahastati osaliselt Eesti maaelu arengukavast. Uuringu tulemused leiab veebiaadressilt <https://www.agri.ee/sites/default/files/content/uuringud/uuring-2018-mak-emkf-teadlikkus.pdf>.

- Maaelu, põllumajanduse ja maaettevõtluse maine

Eesti maaelu mainet hinnati pisut madalamalt kui põllumajanduse ja maaettevõtluse mainet. Positiivse hinnangu andis maaelu mainele 51%, põllumajanduse mainele 63% ja maaettevõtluse mainele 59% elanikest. Üldjuhul on hinnangud kõigi eelnimetatud valdkondade mainele keskmisest kõrgemad alla 30aastaste, eesti rahvusest, väikelinnades või maal elavate või põllumajandusega isiklikult seotud olevate inimeste seas, keskmisest madalamad aga 45-75aastaste, pensionäride, mitte-eestlaste või Kirde-Eesti elanike seas.

Selgesuunalised muutused on toimunud vaid maaettevõtluse mainele antud hinnangutes, mis on võrreldes varasema kahe uuringuga pisut langenud. Kuigi maaelu mainet hindas positiivselt 51% elanikest, oleks 59% elanikest valmis toetama oma lähedase otsust end maaeluga siduda (varasemates uuringutes 62%).

Põllumajandust peetakse perspektiivikaks tegevusalaks sagedamini ettevõtjate (perspektiivikaks peab 54%) kui töövõtjate jaoks (perspektiivikaks peab 43%). Maaettevõtlust hinnati ettevõtja ning töövõtja seisukohast samaväärselt perspektiivikaks (perspektiivikaks peab vastavalt 50% ja 51%). Võrreldes varasemate uuringutega hinnati maaettevõtlust töövõtja seisukohast pisut harvemini perspektiivikaks. Loogilise tulemusena oli valmidus maaelu soovitada ning hinnangud põllu- ja maamajanduse perspektiivikusele üldjoontes kõrgemad rühmades, kus ka hinnangud valdkondade üldisele mainele olid keskmisest kõrgemad.

- Teadlikkus maaelu arengukavast ning põllumajandus- ja maaelutoetustest

Võrreldes varasemate uuringutega on elanike teadlikkus maaelu arengukavast ja põllumajandus- ja maaelutoetustest vähenenud valimisse sattunud grupis. Maaelu arengukavast kuulnud oli 2018. aastal 36%, 2017. aastal 44% ja 2015. aastal 49%. Sellest, et põllumajanduse ja maaettevõtluse arendamise eesmärgil on võimalik taotleda toetusi, teadis 2018. aastal 76% elanikest, varasemalt aga 82-83%. LEADER-toetustest on samas kuulnud vaid 24% elanikest (varasemalt 24-26%).

Vähenenud on teadlikkus ka toetuste rahastamisallikatest – sellest, et põllumajandus- ja maaelutoetusi rahastavad Eesti riik ja Euroopa Liit koostöös, oli 2018. aastal teadlik 55% elanikest, kuid varasemates uuringutes on antud näitaja küündinud 63-72%-ni.

Elanikest, kes teavad, et põllumajanduse ja maaettevõtluse arendamise eesmärgil on võimalik taotleda toetusi, on 64% teadlik, et põllumajandus- ja maaelutoetusi on võimalik taotleda kõigil nõuetele vastavatel ettevõtjatel või isikutel.

Kõige olulisemaks toetamist vajavaks valdkonnaks peavad elanikud investeringuid maaettevõtlusesse ja kogukonna arengusse (kõige olulisemaks peab 31%) või põllumajanduse konkurentsivõime tõstmisesse (kõige olulisemaks peab 28%). Harvem tähtsustatakse maaelutoetuste suunamist esmajoones teadus- või arendustegevustesse (kõige olulisemaks peab 11%), põllumajanduse keskkonnamõju vähendamisse (samuti 11%) või toidutöötlemise konkurentsivõime tõstmisesse (vastavalt 8%). Võrreldes varasemate uuringutega on elanike silmis muutunud pisut olulisemaks toetada esmajoones põllumajanduse konkurentsivõime tõstmist, teadus- ja arendustegevusi ja põllumajanduse keskkonnamõju vähendamist, kuid varasemast vähem oluliseks toetada esmajoones toidutöötlemise konkurentsivõime tõstmist.

Elanikest 65% peab MAK raames viimase nelja aasta jooksul antud toetusi Eesti maaelule kasulikeks, 11% kasutuks ja 24% ei oska arvamust avaldada. Kõige enam kasu on inimeste arvates tõusnud põllumajanduse konkurentsivõime tõstmise või maaettevõtluse ja kogukonna arengu toetamisest, vähem kasu aga toidutöötlemise konkurentsivõime tõstmise, põllumajanduse keskkonnamõju vähendamise või teaduse- ja arendustegevuste toetamisest.

- Uuringu järeldused

Põllumajanduse ja maaettevõtluse mainet hindab positiivselt pisut alla 2/3 elanikest. Pisut vähem kui neid, kes andsid mainele positiivse hinnangu, oli neid, kes pidasid antud valdkondi ettevõtjate ja töövõtjate jaoks perspektiivikateks tegevusaladeks. Põllumajandust ja kalandust peetakse ettevõtjate jaoks perspektiivikamaks kui töövõtjate jaoks. ESA andmetel oli 2016.

aastal keskmine brutokuupalk põllumajanduse, metsamajanduse ja kalapüügi sektoris 1060 eurot, samas kui kõigi sektori keskmine oli 1 146 eurot. Seega võib põhjus, miks antud tegevusalasid peetakse töövõtja jaoks vähem perspektiivikaks, peituda eeldatavas madalamas palgatasemes, kuid samas ei saa välistada ka teisi põhjusi, nt seda, et pikemas perspektiivis ei peeta põllumajandus- ja kalandussektoris töötamist jätkusuutlikuks (nt töökohtade automatiseerimise tõttu).

Uuringu andmetel on elanike teadlikkus maaelu arengukavast ja põllumajandus- ja maaelutoetustest võrreldes eelneva aastaga vähenenud, mis võib anda märku sellest, et antud teemad on olnud ajakirjanduses vähem pildil. Hoolimata vähesest teadlikkusest, hindab suurem osa Eesti inimestest Eesti põllumajandusse ja maaettevõtlusesse suunatud toetusi siiski kasulikeks, ning seda eriti põllumajanduse konkurentsivõime tõstmise või maaettevõtluse ja kogukonna arengu osas. Põllumajanduse keskkonnamõju vähendamine on valdkonnaks, mille toetamist ei peeta täna veel kuigi oluliseks, kuid käesoleva uuringu andmetel on suhtumine muutumas ja inimesed tähtsustavad seda valdkonda varasemast enam.

Negatiivset suhtumist ja pessimismi Eesti maaelu hetkeolukorra ja tuleviku osas väljendavad keskmisest sagedamini eakad, mitte-eestlased ja Kirde-Eesti regiooni elanikud (erandiks on siinkohal suhtumine kutselisse kalandusse, mida mitte-eestlased ja Kirde-Eesti elanikud peavad tegevusalana perspektiivikaks). Põhjusi tuleks ilmselt esmalt otsida Eesti majanduse struktuuri muutumisest viimase 28 aasta jooksul – võrreldes taasiseseisvumiseelse ajaga on põllumajandussektor tööandjana suures osa hääbunud, mistõttu eakamate inimeste (kes võrdlevad praegust olukorda varasemaga) arusaam antud majandussektori olukorrast on pessimistlikum kui noortel. Samas on eakate inimeste ja mitte-eestlaste suurem pessimism vähemalt osaliselt põhjendatav ka madala teadlikkusega antud valdkonna arengukavadest ja sinna suunatud toetustest, mistõttu neile inimestele tundub, et maaelu valdkonnad ei ole tänases Eestis prioriteetsed.

Trükised

Kuna põllumajanduskeskkonna teemalistel seminaridel ja konverentsidel tuntakse sagedasti huvi Eesti keskkonnatoetuste kohta, siis telliti 2017. aastal e-trükis „Agri-environmental support in ERDP 2014-2020“, mis sobib jagamiseks või e-postiga laiali saatmiseks. Ülevaade võimaldab paremini tutvustada Eestis rakendatavaid MAK keskkonnatoetusi, sh põllumajanduslikud keskkonnatoetused, mahepõllumajanduse toetus, Natura toetused, loomade heaolu toetus ja kiviaia taastamise toetus. Trükis on ingliskeelne ja kujundatud temaatiliste fotodega. Trükis on kättesaadav lingilt: <https://www.agri.ee/sites/default/files/content/valjaanded/2017/publication-2017-erdp-environment-support.pdf>.

Reklaam

Vastavalt Maaeluministri 22.12.2015 määruse nr 26 Maaelu arengu toetuse andmisest ja kasutamisest teavitamise, toetatud objektide tähistamise ning Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (EAFRD) osalusele viitamise täpsem kord perioodil 2014–2020 §-le 2 on Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist saadud toetuse abil ellu viidud objekti või

tegevuse kohta toetuse saaja kohustatud teavitama avalikkust. 2017. aastal telliti muuhulgas ka LEADER kleebised kokku 9 000 tk. Kleebiseid kasutab PRIA LEADER meetme toetust saanud objektide tähistamiseks.

Koostöö huvirühmadega

2017. aastal korraldas Maaeluministeerium MAK 2014–2020 rakendamiseks vajalikke kohtumisi erinevate organisatsioonide esindajatega. Toimus üks MAK 2014-2020 seirekomisjoni istung, kus oli päevakorras MAK 2016. aasta seirearuande ning 2017. aastal läbi viidud MAK 2014-2020 prioriteetide hindamise tulemuste tutvustamine.

Maaeluministeerium on toetanud Eesti Külade XII Maapäeva korraldamist. Eesti Külaliikumise Kodukant poolt korraldatav Maapäev on traditsioon juba 1996. aastast. Maapäeva ehk külade parlamendi eesmärgiks on koondada oma liikmeid, maakondade külade esindajad, koostööpartnerid ja võimuorganid ühistesse mõttetalgutesse maaelu arendamise teemal. Maapäevade kandvaks ideeks on anda külaliikumisele selged suunad, püstitada reaalseid ülesandeid, leida lahendusteid, teha ettepanekuid riigikogule, ministeeriumidele ning omavalitsustele. 2017. aastal kutsutati Maapäeva raames kokku ka rahvusvaheline töögrupp arutamaks LEADERi kui olulise mõjuga MAK meetme tuleviku teemadel. Arutelude käigus koostatati sisend ELARD tegevusteks, mis peaksid kaasa aitama kogukonna juhitud kohaliku arengu (multifondid) laiapõhjalisele rakendamisele Euroopa Liidu liikmesriikides.

Aastateks 2016-2017 valiti ELARD (Euroopa Leader Ühendus Maaelu Arenguks, www.elard.eu) presidendiks Eesti Leader tegevusgruppide esindaja ja Tartumaa Arendusseltsi tegevjuht Kristiina Tammets. ELARD on Euroopa maapiirkondi ühendav katuseorganisatsioon, mille liikmeks on üle 1 000 kohaliku Leader tegevusgrupi 22 erinevast Euroopa riigist. Eesti presidentuur võimaldab Eestil senisest rohkem rääkida kaasa ühtse maaelu arengu poliitika kujundamisel ning tuua esile Eesti Leader kogemusi. Seoses Eesti ELARDi presidentuuri lõppemisega korraldati 21.-23. novembril 2017. aastal koostöös maaeluvõrgustiku ja Eesti Leader Liiduga seminar „*ELARD General Assembly meeting and seminar in Estonia*“ ELARD presidentuuri üleandmiseks järgmisele liikmesriigile. Eesmärgiks oli tutvustada ja jagada osalejatele Eesti LEADERi kogemust ning arutleda LEADERi rakendamisel tulipunktis olevaid teemasid. Seminari raames toimus ka ELARD liikmete koosolek. Seminaril osalesid kohalikud tegevusgrupid ja koostööpartnerid üle Euroopa, teiste ministeeriumite esindajad Eestist ning Euroopa Komisjoni ja Euroopa maaeluvõrgustiku esindajad.

2017. aastal korraldati Eesti Euroopa Liidu Nõukogu eesistumise raames Tartus Euroopa Liidu maaeludirektorite mitteametlik kohtumine, mille teema oli e-põllumajandus ja innovaatilised lähenemised. Ürituse raames tutvustasid Euroopa Komisjoni esindajad info- ja kommunikatsioonitehnoloogia ning innovatsiooni pakutavaid võimalusi põllumajandussektori ja maapiirkondade jaoks. Toimus võrgustamine teiste liikmesriikide kolleegidega ja arutati olulisi teemasid. Maaeluministeeriumi teadus- ja arendusosakonna juhataja Külli Kaare tegi ettekande teadusuuringutest, innovatsioonist ja teadmussiirdest põllumajandussektoris. Põllumajandussektori poolt esines ettekandega Roomet Sõrmus Eesti Põllumajandus-Kaubanduskojast, kes rääkis võimalustest, kuidas kasutada erinevaid lahendusi ühise

põllumajanduspoliitika lihtsustamiseks. Päevakavas olid ka töögrupid targa põllumajanduse, muldade kaitse ning e-turustamise ja lühikeste tarneahelate teemal, kus Eesti näiteid tutvustasid Martin Rand (VitalFields), Kadri Allik (Põllumajandusuringute Keskus), Riinu Lepa (Tagurpidi Lavka). Lisainfo, esitluste materjalid ja täpse ajakava on leiab veebilehelt <http://agricultureest.weebly.com>

Seoses Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika uue eelarveperioodiga pärast 2020. aastat viis Euroopa Komisjon läbi laiaulatusliku avaliku konsultatsiooni. Avaliku konsultatsiooni raames oodati kõiki oma arvamust avaldama ning osalema. Maaeluministerium osales ise ja informeeris oma sotsiaalpartnereid eelnimetatud võimalusest. 2017. aasta aprillis korraldati Jänedal koostöös Maaeluvõrgustiku üksusega Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika tuleviku teemaline avalik arutelu. Arutelupäeval andsid maaeluministeriumi asekanterid Marko Gorban ja Toomas Kevvai ülevaate ühise põllumajanduspoliitika senise arengu etappidest ja tulevikuperspektiividest. Sõna said põllumajandussektori, maaettevõtlus- ja keskkonnaorganisatsioonide, kohaliku algatuse organisatsioonide ja teadlaste esindajad. Lisaks toimusid arutelud teemadel: tark põllumajandus, kohanemisvõimeline põllumajandus, keskkonnahoidlik põllumajandus ja elav maamajandus. Ettepanekutega arvestati Eesti seisukohtade kujundamisel.

Koolitused

Maaeluministerium tellis 2017. aastal OÜ Keralt “Mahetootmise täienduskoolitus konsulendile” õppekava. Täienduskoolituse õppekava peamine eesmärk on anda terviklik ülevaade mahetootmise valdkonnast, tutvustades sellega seonduvaid peamisi nõudeid, parimaid praktikaid ja uusi teadussaavutusi. Koolituse läbimine annab ükskõik millise spetsialiseerumisega konsulendile kaasaegsed teadmised mahetootmisest kujul, mis võimaldab anda nõu tootjale, spetsiifiliselt mahetootmises esinevate probleemide osas ning vajadusel kaasata nõustamise vajalikke spetsialiste.

2. PRIA ülevaade teavitustegevusest

Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni ametis (PRIA) korraldab klientide ja avalikkuse teavitamist teabeosakond koostöös teiste osakondadega ning MEM avalike suhete osakonnaga. Teabeosakonna ülesanneteks on meedia ja avalikkuse teavitamine, klienditeeninduse ja klienditagasiside haldamine, osalemine e-teenuste rakendamisel ja nende turundus. Alates 2016. aastast on PRIAs kasutuses standardprotsessid infovahetuse korraldamiseks klientide ja meetmetega seoses. Töökorraldus näeb ette teavitusplaanide koostamist kõigi meetmete rakendamisega seoses ja selle täitmist.

PRIA on andnud oma sisendi MEMis valminud MAK kommunikatsioonistrateegiasse ja selle rakenduskavasse. Sisend teavituse korraldamiseks saadi MAKi ja PRIA kommunikatsioonistrateegiast, PRIA arengukavast ja jooksvatest vajadustest, klientide tagasisidest, meedia huvist ja koostööst teiste asutustega, sh konsulentide ja põllumajandustootjate keskorganisatsioonid.

2017. aastal oli suurim osa PRIA teavitustöö mahust seotud MAKiga (üle 130 erineva sisuga päringuvastuseid, selgitusi, artikleid, intervjuusid, pressiteateid, uudiseid, e-infokirju).

Koduleht

Küsitluste andmetel on klientide peamine infokanal PRIA toetuste osas PRIA koduleht www.pria.ee. Seda hinnati kõige enam kliendivajadusi rahuldavaks infokanaliks.

PRIA kodulehe ülesehitus ei ole 2017.aasta jooksul muutunud ning on klientide huvidest lähtuvalt valdkonnapõhine. PRIA kodulehekülje avalehel on ka juurdepääs e-PRIAle. Avalehe menüü „Oluline“ sisaldab viiteid teabele, mis puudutab enamikku PRIA kliente (sh nõuetele vastavus, objektide tähistamine, juhised korrektse maksetaotluse esitamiseks ja toetuse saamiseks osaliselt tasutud kuludokumentide alusel, taotlusvoorude ajakava, meetmete eelarved jne). Täpsed taotlusvoorude ajad investeringumeetmete kohta teatab PRIA internetilehekülje Ametlikud Teadaanded (www.ametlikudteadaanded.ee/) vahendusel. Käimasolevate taotlusvoorude info on kodulehe avalehel eraldi menüüst kiirelt kättesaadav. Infot on kodulehel võimalik leida ka otsingumootori abil. Kodulehe valdkonnapõhised alajaotused sisaldavad teavet kõigi PRIA vahendatavate toetuste kohta (iga meetme kohta tutvustus, juriidilised alused, info taotluse esitamise kohta, vajadusel taotluse vormid; näidised juhenditega vormide täitmiseks; erinevate meetmete puhul veel spetsiifilisi abimaterjale, nt meetmepõhised juhendid taotluse täitmiseks e-PRIAs). Põhjalikum info taotluse esitamise, sellega kaasnevate nõuete ja kohustuste ning menetluse kohta on MAK keskkonnameetmete puhul juhendites „Abiks taotlejale“, mis valmivad PRIA ja MeMi koostöös. Kui varem olid kõikide keskkonnameetmete info koondatud ühte mahukasse kogumikku, siis 2017. aasta kevadel taotlusvooru eel koostati iga meetme kohta eraldi konkreetse toetuse taotlejale vajalik info.

Toetuste rahuldamise ja maksete kohta avaldatakse PRIA andmeid kodulehel. Info on leitav finantsaastate lõikes otsingumootori kaudu <http://www.pria.ee/et/toetused/toetusesaajad/>. Üksikute meetmete lõikes on rahuldatud toetuste kohta andmed iga meetme vastava taotlusvooru lehel rubriigis „Toetuste saajad“ ning kalendriaasta möödumisel ühtses lingitavas nimekirjas statistika rubriigis. Koduleheküljel uudiste rubriigis avaldatakse teateid ja uudiseid nii PRIAlt kui partneritelt (MeM, VTA, PMA, MES jne). Varasemad uudised on aastate lõikes arhiveeritud. Rubriik „Statistika“ kodulehe avalehel sisaldab eelarve- ja analüüsisiosakonna koostatud andmeid PRIA makstud toetuste kohta. Avalehe "Olulise info" alt leiab rubriigi „Toetuste eelarved“, mis sisaldab jooksvaks aastaks toetusteks eraldatud summasid meetmete lõikes. Kodulehe vahendusel saavad kliendid broneerida aega taotluste ja andmete esitamiseks ja e-PRIA kliendarvutite kasutamiseks maakondlikes teenindusbüroodes. Kodulehe banneri kaudu on ka võimalus liituda e-infokirja listiga, anda tagasisidet ja tellida RSS uudistevoog. Avalehe kaudu on kättesaadav ka põllumassiivide elektrooniline veebikaart ning ligipääs võrdlushindade kataloogile. 2017. aasta jooksul konsulteeriti erinevate digiagentuuridega, kogumaks infot uue veebilehe loomiseks.

Pressiteated

MAKi ga seonduvatel teemadel edastas PRIA 2017. aasta jooksul 17 pressiteadet (suurematele sihtgruppidele huvi pakkuvate taotlusvoorude alguste, tulemuste ja toetuste määramiste-maksmiste kohta). Pressiteadete suhteliselt väike hulk tuleneb sellest, et sellelaadse jooksva info avaldamise peamine allikas on e-infokiri.

Sotsiaalmeedia

PRIA *Facebooki* lehekülge võeti kasutusele 2014. aasta alguses. 2018. aasta alguse seisuga jälgis lehekülge 957 keskkonna kasutajat. Statistika järgi on populaarsemad postitused jõudnud ka kuni 4000 Facebooki kasutaja uudisvoogu. PRIA *Facebooki* lehel tehti olenevalt perioodist üks postitus nädalas. 2017. aastal kajastati PRIA olulisemaid uudiseid (pressiteateid ja e-infokirjade ilmumist). PRIA postitusi on edasi jaganud ka paljud teised põllumeeste erialaliidud ja ühingud.

PRIA elektrooniline infokiri

E-infokiri ilmub üks kord kuus. MAKi teemasid käsitleti igas e-infokirjas. Infokiri edastab jooksvalt lõppenud taotlusvoorude tulemusi, toetuse määramisi ja maksmisi, teateid algavate taotlusvoorude ja ajakava kohta, meeldetuletusi klientide kohustuste kohta ja selgitavaid artikleid ja juhiseid eelkõige toetuste taotlemiseks, uutest ja muutunud nõuetest arusaamiseks, e-teenuste ja hinnakataloogi kasutamiseks jne. Viidatakse ka PRIA klientide jaoks olulisemaid teemasid kajastavaid haldusala asutuste pressiteateid ning juhitakse tähelepanu pikematele artiklitele ja muule materjalile kodulehel. Infokiri saadetakse automaatselt kõigile infokirja listiga liitunudele. 2017. aasta lõpuks oli liitunud ca 10 000 (aastane kasv ligi 400). Listiga saab liituda PRIA kodulehel, kus on arhiveeritud ka kõik varasemad infokirjad. Infokirjades ilmunud tekste vahendab sageli meedia, samuti ajendab see ajakirjanikke infokirjas kajastatud teemasid põhjalikumalt käsitlema ja PRIAlt lisainfot küsima. Regulaarselt vahendasid infokirjast pärit teavet maaleht.ee, delfi.ee, majandus.postimees.ee, äripäev.ee, pollumajandus.ee ja ka üksikud maakonnalehed.

Erineva info klientideni läkitamiseks kasutas PRIA ka masspostituskirju, mis adresseeriti klientide e-posti aadressidele. PRIA info edastamiseks klientidele kohapeal paluti mitme teema puhul ka tootjaorganisatsioonide ja vallalehtede abi.

E-PRIA teavitus

Alates 2011. aastast on MAKi suurimal sihtgrupil, looma- ja hektaripõhiste toetuste taotlejatel võimalik e-PRIAt aina rohkem kasutada, kuna e-teenuseid on aasta-aastalt lisandunud. 2014. aasta sügisel lansseeriti senise e-PRIA kõrvale ka uus e-PRIA portaal, kuhu hakati looma uusi ja senisest mugavamaid e-teenuseid. 2017. aasta kevadel uuendati ja ajakohastati kõiki pindalatoetuste taotlemisega seotud videojuhendeid. Need on leitavad PRIA YouTube'is ja viidatud PRIA kodulehel nii juhendite rubriigis kui ka vastavate meetmete tutvustuse juures. Samuti on viited videojuhenditele e-PRIAs iga vastava e-teenuse juures. Kõiki uusi videojuhendeid reklaamiti PRIA Facebooki lehel. Videojuhendeid saab ekraanidelt vaadata PRIA maakondlikes teenindusbüroodes, kus e-PRIA kliendarvutite juures juhendavad

vajadusel kliente PRIA töötajad. e-PRIA teenuste tutvustamiseks on eraldi infolõigud ka PRIA teavitustes (pressiteated, artiklid, infokiri) meetmete ja taotlusvoorude kohta. Selliste meetmete teavitus, kus on avatud taotluste eeltäitmine, on ajastatud eeltäitmise alguseks.

Koostöö meediaväljaannetega

Maaleht ja Maamajandus on olnud varasema kliendiuringu andmeil peamine paberväljaanne, kust saadakse infot PRIA toetustega seoses. Maaleht oli 2017. aastal jätkuvalt PRIA lepinguline partner tasutud teabe avaldamisel. Maalehele, Maamajandusele ja nende online-kanalile anti 2017. aastal MAKiga seotud infot kokku 18 korral, sellest 3 korral PRIA tasutud teabena. Käsitleti probleeme seoses erinevate meetmete rakendumise, eelarvete, üksikute nõuetega (püsirohumaade säilitamine, turvasmuldade kaitse, maa hooldamine jm) ja taotlusvoorude ajakavaga. PRIA juhid andsid põhjalikke intervjuusid PRIAs toimunud auditite tulemuste kohta, toetuste eelarvete ja kasutamise kohta ning PRIA korraldatud EL makseagentuuride juhtide konverentsi kohta Tartus. Ajakirjanikud tegid päringuid tuvastatud rikkumiste ja tagajärgede kohta, suur huvi oli piimatööstuse suurprojekti toetuse määramise käigu vastu.

2017. aastal suurenes Postimehe grupi vahel ilmuva nädalalehe huvi toetustega seotud teemade vastu. Pikemad lood ilmusid investeringutoetuste kohta põllumajandusehitiste ja –masinate tarbeks, talvise taimkatte rajamise kohta, bioenergia tootmise ja energiasüsteemide toetamise kohta. Postimehe 8 päringut puudutasid rikkumiste ja kohtuasjadega seotud menetlusi ja toimetusele saadetud vihjetega seotud selgitusi. Ka Maa Elu oli PRIA lepinguline partner tasutud teabe avaldamisel – seda avaldati ühel korral pindala- ja keskkonnatoetuste taotlusvoorude kohta. Jätkus hea koostöö Eesti-Põllumajandus-Kaubanduskoja ajakirjaga Põllumehe Teataja, mille toimetuse sai PRIAlt 2017. aasta jooksul kaheksa erineva sisuga teksti, milles tutvustati muudatusi toetuste taotlemise tingimustes või selgitati kehtivaid nõudeid. Põllumehe Teatajat levitati tasuta ka PRIA maakondlikes büroodes (350-450 eks iga numbrit).

Maakonnalehtedest olid suurimad päringute esitajad Saarte Hääl ja Pärnu Postimees. Saarte Hääl jälgis ja kajastas PRIA jaoks probleemse toetusesaajaga seotud menetluste käiku pikka aega, lõpliku otsuse saabumiseni. MAKiga seotud materjali korduvad kasutajad ja päringute esitajad on olnud ka Sakala, Valgamaalane, Järva Teataja, Lääne Elu, Meie Maa, Hiiu Leht, Lääne Elu, Koit, Uma Leht, LõunaLeht jt.

Trükised

2017. aasta kevadel valmis 2000 eksemplari brošüüri „Põhitõed pindalatoetuste ja MAK loomatoetuste taotlemisel“. Trükis sisaldab taotluste esitamise juhiseid, kõigi meetmete lühitutvustust ja e-PRIAs taotluse esitamise juhiseid. Trükist levitati Maamessil, infopäevadel ja PRIA teenindusbüroodes. Alates aprillist levitati PRIA büroode kaudu 800 eksemplari trükist „Nõuetele vastavus“, mis on taotlejate poolt kõrgelt hinnatud ja nõutud. PRIA spetsialistid koostasid ka MAK keskkonna meetmeid tutvustavaid infolehti (A4 kahepoolne, trükitud printeris ja väljatrükitav kodulehelt). Kõik trükised on saadaval ka PRIA kodulehe vahendusel. Kliendi soovi korral tehti lisaks teenindusbüroodes väljatrükke elektroonilisel kujul PRIA

kodulehel olevatest juhenditest „Abiks taotlejale“ vastavalt meetmetele või teemadele, mille infot klient otsis.

Üritused ja kohtumised

20.-22.04.2017 toimus Tartus Maamess, kus nagu varasematelgi aastatel oli PRIA esindatud ühises messiboksis koos Maaeluministeeriumi ja teiste haldusala asutustega. Maamessil tutvustati e-PRIA teenuseid ja PRIA elektroonilist infokirja, jagati pindala- ja keskkonnatoetustega seotud trükiseid. Kohal olid erinevate meetmete spetsialistid, kes vastasid huviliste küsimustele.

Seoses Eesti Euroopa Liidu Nõukogu eesistumisega korraldas PRIA Euroopa Liidu maaeludirektorite mitteametliku 48. konverentsi, mis toimus 4.-6.oktoobril Tartus. PRIA peadirektori asetäitja Ahti Bleive tutvustas makseagentuuri e-võimekust ning lahendusi toetustaotluste menetlemisel. PRIA spetsialistid tutvustasid 27 riigi esindajatele kogemusi MAK investeringumeetmete automaatse kontrollisüsteemi rakendamisel. Selgitati, kuidas automatiseerimine võimaldab vähendada kontrollitegevusele kuluvat halduskoormust, pettuseriske ning veamäära. Automatiseeritud süsteemi rakendamisest saavad kasu ka kliendid – tänu e-teenustele kiireneb taotluste esitamine ja menetlemine ning makseagentuurilt tagasiside saamine.

Alates 2008. aastast tegutseb PRIA klientide nõukoda, mille istungitel osaleb PRIA juhtkond, maaeluminister ning PRIA kutsel 15 liiget, kes on PRIAga pikaajaliselt aktiivselt suhelnud kliendid, sh MAK toetuste kasutajad. 2017. aastal toimus kaks kliedinõukoja istungit. Istungitel andis minister ülevaateid olukorrast põllumajanduspoliitikas, PRIA peadirektor PRIA uudistest ja uueks perioodiks seatud eesmärkidest. Kliedinõukojast saadav info ja tagasiside on PRIAle üheks sisendiks oma tööprotsesside täiustamiseks ja kliendikesksemaks muutmiseks.

Heaks tavaks on PRIA esindajatel vähemalt kord aastas kohtuda nii Eesti Taluliidu esindajate kui ka Eesti Põllumeeste Keskliidu esindajatega. Nende kohtumiste eesmärk on saada klienditagasisidet PRIA töökorralduse osas, anda põllumeestele teada PRIA uutest arengusuundadest ja koostöös arutada neid teemasid, mis põllumehele kõige enam muret on tekitanud. 2017. aastal toimus kummagi keskorganisatsiooniga üks kokkusaamine.

Klientidelt tagasiside kogumine

Teenindusalast tagasisidet, mis hõlmab ka MAKi meetmetega seonduvaid teemasid, kogutakse klientidelt mitmel viisil: teenindusbüroodes on blanketid ja on võimalus neid postitada kohapeal sisepostkasti; kodulehel oleva banneri kaudu saab tagasisidet saata internetis. PRIAs on välja töötatud ja toimib metoodika tagasiside haldamiseks ja vajadusel kliendile vastamiseks. 2017. aasta teises pooles tutvuti soovitusindeksi meetodiga ning uuriti ja planeeriti, kuidas PRIA saaks sellist meetodit kasutada klientidelt tagasiside saamiseks ja teenustega rahulolu mõõtmiseks.

Klientide abistamiseks jätkasid tegevust infotelefonid. Kahel erineval põhinumbril helistajad saavad vajalikku teavet kõigi MAKi meetmetega seoses - eraldi telefon on ühikupõhiste (737 7679) ja investeringumeetmete (737 7678) jaoks. Klientide kirjalike päringute jaoks toimib e-posti aadress info@pria.ee. Laekuvate küsimuste kohta koostatakse analüüse, mis on sisendiks teistes tööloikudes, sh teavituse korraldamisel.

3. SA Erametsakeskuse ülevaade teavitustegevusest

Erametsanduse portaalis www.eramets.ee kajastatakse info kõigi EMK administreeritavate MAK 2014 – 2020 raames erametsaomanikele suunatud toetuste kohta. Portaalil on kättesaadavad taotlusvormid ning selle juurde kuuluvad lisadokumendid, õiguslikud alused (määrused ja nende lisad), taotluste vastuvõtuajad ja kohad, muu info ja teated. Portaalil avaldatakse teateid taotlusvoorude algusest, infopäevade toimumisest ja taotlusvooru tulemustest (näiteks kui suures summas esitati taotlusvoorus taotlusi). Pärast toetuse otsuste tegemist lisab EMK portaali lingi PRIA veebilehele, kus avaldatakse toetuse saajate nimekirjad.

Taotlejate teavitamisel ning nende abistamisel taotluste esitamisel kasutatakse aktiivselt erametsanduse tugisüsteemi, eelkõige erametsanduse konsulente ning metsaühistuid. Metsaühistud omakorda informeerivad oma liikmeskonda, toimivad mitmed infolistid. Metsaühistud korraldavad oma liikmetele mõeldud info- ja koolituspäevi, kus tutvustatakse ka MAK 2014 – 2020 raames antavaid erametsaomanikele mõeldud toetusi. Metsaühistutesse on koondunud ligikaudu 12 500 metsaomanikku.

2017. aastal ilmusid Natura 2000 erametsamaa toetuse kohta reklaamid kõikide maakondade lehtedes, Maalehes ja Maa Elus. Reklaami tehti raadios Kuku ja Elmar. Tasulise levikuga reklaami tehti ka Erametsakeskuse *Facebooki* lehel. E-posti teel saadeti meeldetuletus kõikidele, kes on varem Erametsakeskusest toetust taotlenud ja kes on andnud oma e-posti aadressi. 1130 erametsaomanikele, kellel oli metsa sihtkaitsevööndis, mis ei asu Natura 2000 võrgustiku alal, saadeti e-posti või posti teel kiri, milles teavitati toetuse saamise võimalusest. Infopäev toimus Kuressaares, Pärnus, Rakveres, Võrus, Tartus ja Tallinnas.

MAK 2014-2020 Meetme 8 „Investeeringud metsaala arengusse ja metsade elujõulisuse parandamisse“ reklaam ilmus kõikide maakondade lehtedes, Maalehes ja Maa Elus. Tasulise levikuga reklaami tehti ka Erametsakeskuse *Facebooki* lehel. Meetme 8 vooru kohta saadeti otsepostitusena kiri 17 000 erametsaomanikule, kelle omandis on kuni 30aastast metsa. Infopäev toimus Tallinnas, Türil ja Valgas.

30. novembril 2017. a toimus Toosikannu puhkekeskuses Raplamaal üleriigiline metsanduse infopäev, kus räägiti metsanduse toetamise arengutest MAK 2014 – 2020 kaudu. Põgusalt puuduti toetuste tulevikku pärast aastat 2020 ning arutleti teemal, kas ja kui hädavajalikud on toetused metsamajandajale. Käsitleti välismaalastest metsaomanike teemat ning Erametsaliit tutvustas hiljuti läbiviidud uuringute tulemusi. Infopäev oli suunatud erametsaomanikele,

metsaühistute eestvedajatele, metsanduse konsulentidele ning asjaomastele ametnikele ja töötajatele.

4. Põllumajandusuuringute Keskuse ülevaade hindamisalasest teavitustegevusest

Hindamisalane teavitamine on üks olulisi Põllumajandusuuringute Keskuse (PMK) hindamisalaseid tegevusi. See on tähtis nii põllumajandustootjatele, ametnikele kui ka teistele huvigruppidele nende tulevaste tegevuste planeerimisel ja käesolevatele tegevustele hinnangu saamiseks. 2017. aastal toimus hindamisalane teavitamine sarnaselt eelnevatele aastatele. Jooksvalt uuendati infot Eesti maaelu arengukava keskkonnaalaste tegevuste hindamist tutvustaval kodulehel. Hindajad osalesid konverentsidel ja seminaridel hindamisalaste ja ka muude erialaste ettekannete ja poster-ettekannetega ning erinevates allikates avaldati artikleid ja asjakohast infot. Osaleti ka mitmetes projektides, töögruppides ja võrgustikes.

Tagasiside seirevalimis olevatele tootjatele

Nii nagu eelnevatel aastatel, saadeti ka 2017. aastal tagasiside elurikkuse seirevalimis olevale 66-le tootjale. Ülevaade sisaldas seires oleva tootja maadel läbi viidud lindude ja kimalaste hindamise tulemusi alates aastast, mil tootja seirevalimisse kaasati. Võrdluseks toodi välja ka nende indikaatorite keskmised näitajad seirepiirkonniti ja tootmistüübiti. Tagasisidet saanud tootjatele jagati ka üldist infot PMK poolt läbi viidud keskkonnatoetuste hindamise ning muude PMK poolt läbiviidavate tegevuste kohta. Lisaks juhiti tähelepanu PMK trükiste „Eesti levinumad põllulinnud“ ja „Eesti kimalased“ olemasolule ning juhendati, kust seda PMK hindamise kodulehel leida.

Koolitused ja infopäevad

8.06.2017 korraldas PMK põllumajandusseire ja uuringute osakond Kuusiku katsekeskuses mahepõllumajanduse koolitus-põllupäeva kompleksuuringu katsetel, mis läks mahetootjatele arvesse MAHE toetuse kohustusliku täiendkoolitusena. Põllupäeval esines Karli Sepp suulise ettekandega „Mahe- ja tavaviljeluse pikaajaline külvikorrakatse ja seal kasutatavad mullaharimisviisid“.

2017. aasta oktoobris toimusid PMK koordineeritud keskkonnasõbraliku majandamise toetuse kohustuslikud algkoolitused. Algkoolitused toimusid kahes maakonnas (Pärnu, Järva), kummaski üks koolitus ja kokku osales 33 põllumajandustootjat. Koolituste korraldamiseks viidi 2015. a läbi riigihange, mille võitis MTÜ Eesti Maaelu Nõuandeteenistus. 2017. aastal täitis 29 ettevõtet KSM algkoolituse läbimise nõude (2016. a 99; 2015. a 1462 KSM toetuse kohustusega ettevõtet).

2017. aasta oktoobris-novembris viis PMK läbi keskkonnasõbraliku majandamise toetuse kohustuslikud täienduskoolitused. Koolitused toimusid 9 maakonnas (Järva, Lääne-Viru, Tartu, Saare, Jõgeva, Lääne, Viljandi, Harju, Võru) ja osalejaid oli kokku 473. KSM

täienduskoolitused on MAK 2014-2020 perioodi jooksul samasisulised ja käsitletakse kolme teemat:

- Muld kui põllumehe tootmisvahend (piirkondlik mullakaitsetoetus, muldade kasutussobivus, PMK mullauuringute olulisemad tulemused põllumehele, PMK väetistarbekaardid ja väetamise soovitused);
- Vahe- ja haljasväetiskultuurid ja nende tähtsus, huumusbilansi kalkulaator;
- Mesilased – kasulikud, kuid haavatavad putukad. QuESSA projekti tulemused.

PMK töötajatest olid koolitustel lektoriteks: Eneli Viik, Elsa Putku, Kadri Allik, Priit Penu ja Karli Sepp.

Hindamisega seotud info jagamine teistel üritustel

2017. aastal osalesid PMK põllumajandusseire ja uuringute osakonna töötajad mitmetel üritustel nii Eestis kui välismaal, kus jagati MAK 2007-2013 2. telje ning MAK 2014-2020 4. ja 5. prioriteediga seotud meetmete ja 3. prioriteedi loomade heaolu meetme hindamisega seotud ja muud erialast teavet.

9. veebruaril Tartus Eesti Maaülikoolis toimunud Agri Partner OÜ infopäeval „Tagasi juurte juurde 2017“ esines Karli Sepp suulise ettekandega „Mahevätiste ja -preparaatide katse tulemustest Kuusiku katsekeskuses“.

4. aprillil Jõgevamaal Avinurme Kultuurikeskuses aset leidnud Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoja konverentsil „Maheviljaturg 2017“ esines Priit Penu suulise ettekandega „Mulla tasakaal – toitainete liikumine ja kättesaadavus mullas“.

9. juunil Tallinnas Maaeluministeeriumis korraldatud Eesti maaelu arengukava 2014-2020 seirekomisjoni üheteistkümnendal istungil esines Iiri Raa suulise ettekandega „MAK 2014-2020 4. ja 5. prioriteedi ühiste hindamisküsimuste vastused 2017. aastal ja püsihindamine“.

26. juunil-1. juulil Wageningenis (Holland) toimunud rahvusvahelisel konverentsil *Pedometrics 2017* esines Elsa Putku posterettekandega „*Soil agrochemical monitoring – source for country-scale predictions and fertilization optimization*“.

27. juulil toimus Eesti eesistumise raames Maaeludirektorite mitteametlik kohtumine Tartus Dorpatis, kus Kadri Allik esines töörühma („*Enhancing the protection of soils through RDPs*“) sissejuhatava ettekandega „*Enhancing the protection of soils through RDPs. The role of databases, future CAP*“.

11. septembril pidas Tartus Eesti Maaülikoolis loengu PMK esindaja Kadri Allik teemal „Mullaproovide võtmine ja mulla analüüsid I osa“.

4. oktoobril Tallinnas Kultuurikatlas peetud kõrgetasemelisel mullakonverentsil „Jätkusuutlik toidutootmine: muldade perspektiiv“ Alar Astoveri (Maaülikool) esitatud suulise ettekande

„*The use of soil data for decision-making-Estonia's examples*“ kaasautorid olid Priit Penu, Tambet Kikas ja Elsa Putku.

25. oktoobril esines Priit Penu Tartus Eesti Maaülikooli korraldatud infopäeval „Põllukultuuride kasvatus – taimekasvatuse kõrvalmõjud“ suulise ettekandega „Taimekaitsevahendite kasutus, jäägid mullas“.

6. novembril pidas Priit Penu Tartus Eesti Maaülikoolis loengu teemal „Mullaproovide võtmine ja mulla analüüsid II osa“.

10. novembril Järvamaal Türi Kultuurikeskuses toimunud „Viljelusvõistlus 2017“ lõpukonverentsil oli Priit Penu kaasautoriks (koos Alar Astoveriga) suulisel ettekandel „Võistluspõldude taimetoitainete bilanss“. Konverentsi korraldasid Eesti Taimekasvatuse Instituut ja Viljeluspäevad MTÜ.

27. novembril toimus Lätis Riias kokusaamine AREI (*Institute of Agricultural Resources and Economics*) töötajatega, kes tegelevad Läti maaelu arengukava meetmete hindamisega. Kokkusaamisel osalesid PMK-st ja tegid suulised ettekanded:

- Iiri Raa „*Introduction to the AIR evaluation 2017 P4*“;
- Eneli Viik „*Assessment of RDP results under the Focus Area 4A. RDP 2014-2020 evaluation in Estonia*“;
- Livi Rooma „*EVALUATION PRACTICES ON P4. 4B Improving water management, including fertiliser and pesticide management*“;
- Kadri Allik „*Assessment of RDP results under the Focus Area 4C. Case of evaluation AIR 2017 – Estonia*“ ja „*Assessment of RDP results under the Focus Areas 5A, 5B, 5C, 5D, 5E. Case of evaluation AIR 2017 – Estonia*“.

28. novembril korraldas Eesti Maaülikool Tartus konverentsi teemal „Mahepõllumajandus ja keskkond“, kus Eneli Viik esines suulise ettekandega „Milline on elurikkus Eesti mahetootmises?“.

5. detsembril Tartus toimunud Eesti Maaülikooli põllumajandus- ja keskkonnainstituudi ja Eesti Mullateaduse Seltsi koostöös korraldatud VIII Mullapäeval esines Tambet Kikas suulise ettekandega „Mullaandmed kaasaegse geoinfosüsteemi osana“ ja Elsa Putku posterettekandega „*Soil agrochemical monitoring – source for country-scale predictions and fertilization optimization*“.

19. detsembril korraldas Mullaseire büroo Tallinnas Maaeluministeriumis teabepäeva „Põllumajanduslikud andmebaasid ja rakendused GIS-serveri teenustena“, kus esinesid Priit Penu ja Tambet Kikas vastavalt suuliste ettekannetega „Muldade kasutussobivus, selle kujunemine ja kasutamine põllumajandustootmises“ ja „Ülepinnaline muldade kasutussobivuse kaardikiht avaliku teenusena“.

Osalemine projektides, töögruppides ja võrgustikes

2017. aastal jätkas PMK osalemist Euroopa Komisjoni (EK) Põllumajanduse Peadirektoraadi Euroopa Innovatsioonipartnerluse „Põllumajanduse tootlikkus ja jätkusuutlikkus” (EIP-AGRI) võrgustiku teeninduspunkti (EIP-AGRI Service Point) töös. EIP-AGRI võrgustiku eesmärgiks on koguda ja vahendada informatsiooni ning hõlbustada andmevahetuse protsessi eelkõige tootjate, nõustajate ja teadlaste vahel põllumajandusinnovatsiooni teemade osas. Täpsema infoga EIP-AGRI kohta on võimalik tutvuda võrgustiku koduleheküljel <https://ec.europa.eu/eip/agriculture/>.

Karli Sepp osales mahepõllumajanduse arengukava töögrupi töös, kus arutati arengukava täitmist ja mahepõllumajanduse olukorda Eestis.

Tambet Kikas osales Iirimaal Kilkennys EIP-AGRI seminaril „Digital Innovation Hubs: mainstreaming digital agriculture“ 1.-2. juunil 2017.

Karli Sepp ja Priit Penu osalesid 28. septembril Maaülikooli Mahekeskuses mahepõllumajanduse teadmussiidre pikaajalise programmi nõukogu töökoosolekul, kus arutati 2017. aasta tegevusplaani täitmist ja 2018. aasta tegevusplaani koostamist.

Hindamisega seotud info avaldamine erinevates allikates

Allik, K. 2017. Mullakaitse toetus – kellele ja milleks? Äripäeva väljaanne Põllumajandus. <http://www.pollumajandus.ee/uudised/2017/03/02/mullakaitse-toetus--kellele-ja-milleks>

Bunce, R.G.H., Sepp, K., Kikas, K., Wood, C. M. 2017. *A comparison between lowland arable landscapes in Great Britain with those in a Baltic State, Estonia. 25 Years of Landscape Ecology: 25 Years of Landscape Ecology, Manchester, United Kingdom, 27-29 June 2017.* Manchester: ialeUK, 37–37. <http://iale.uk/sites/default/files/images/conf/ialeuk17/ialeUK-Manc2017-ConfAbstracts-200dpi-Conf.pdf>

Kikas, T., Buncec, R.G.H., Kulla, A., Sepp, K. 2017. *New high nature value map of Estonian agricultural land: Application of an expert system to integrate biodiversity, landscape and land use management indicators. Ecological Indicators 2017: 1-12.* [dx.doi.org/10.1016/j.ecolind.2017.02.008](https://doi.org/10.1016/j.ecolind.2017.02.008)

Marja, R., Viik, E., Mänd, M., Phillips, J., Klein, A.-M., Batáry, P. 2018. *Crop rotation and agri-environment schemes determine bumblebee communities via flower resources. Journal of Applied Ecology 2018: 1-11.* doi:<https://doi.org/10.1111/1365-2664.13119>

Sepp, K., Kanger, J., Särekanno, M. 2017. Haljasväetiseks kasvatatava punase ristiku väetamine mahevätisega Kalisop ja selle mõju teravilja terasaagile ning kvaliteedile. Konverentsi Mahepõllumajandus ja keskkond toimetised. Teaduselt mahepõllumajandusele. Tartu, lk 135-138.

Viik, E., Mänd, M. 2017. Eesti kimalased 2017. Põllumajandusuuringute Keskus. Teine, parandatud trükk. AS Ecoprint, 44 lk.

Eneli Viik ja Iiri Raa jagasid EU BON projekti (<http://www.eubon.eu/>) läbiviijatele infot Eesti maaelu arengukava keskkonnameetmete elurikkuse seire ning poollooduslike koosluste hooldamise toetusega seotud teemade kohta Eestis, mis kajastub ka avaldatud artiklis: Underwood, E., Grace, M. 2017. *The use of biodiversity data in rural development programming. Research Ideas and Outcomes* 3: e20369. <https://riojournal.com/articles.php?id=20369>.

5. Ülevaade maaeluvõrgustiku teavitusalastest tegevustest on toodud MAK 2014-2020 seirearuande peatükis IV.